

Tenei te rere nei i runga i te au whakaheke,  
 Ka hangai<sup>2</sup> ki te rae kia Uatunui nei.  
 Ko wai kai te ta, e whakatangi ana i te hoe?  
 Ko Tutehurutea,<sup>3</sup> ko koutou, e hika ma e;  
 Kai Mangarara ka rangona atu e au,  
 E whawhai ana mai koi tutata ki uta ra;  
 Ko te waka ra, e, kia toia ki tahaki.  
 Ka riri mai na koe ki taku whakakeketanga;  
 Ko wai ka tohu iho ko te rangi tonu tenei o te mate.  
 Ka hupeke na koe, te akito<sup>4</sup> rawa iho.  
 Ko te ngenge ra, e, ka waiho nei ki ahau;  
 Kuru rawa i aku iwi i te ra roa o te waru.  
 Kia noho atu au i konei, e hika ma e;  
 He matihe ia nei e hoki mai ki te ihu e i.

<sup>1</sup>He rangi.—Ki ta McGregor e penei ana, "E rangi au he tatari, e raro au he mahara."

<sup>2</sup>Ka hangai.—Ki ta McGregor, "Ki Whangai-whanga, ki hauhau a tonu atu"; ki a Te Taite, "Ki Whangaiwhanga, rawhiti ki Auahitunui."

<sup>3</sup>Tutehurutea.—Ko te Tutehurutea nui kei te rawhiti e korerotia ana he mokopuna na Materoa, he tama na Tamaihu; ka moe i a Uetuhiao ka puta mai ko Te Atau ratau ko nga taina, e kiia nei ko nga Kuri paka a Uetuhiao.

<sup>4</sup>Te akito rawa iho.—Kei ta McGregor "te ia ki Toranga iho" He pohehe tera no te tangata nana i tuhi.

## 67.—HE WAIATA MO TE TOA.

*Na MATANGI-HAUROA. (Ngati-Toa, Ngati-Raukawa.)*

Ko te waiata e whai ake nei tetahi o nga waiata nunui o te motu; kei nga wahi katoa e waiatatia ana, he rite hoki mo nga kaupapa korero maha i nga marae.

Kei "Nga Moteatea" e kiia ana e Hori Kerei he tangi tenei na Matangi-hauroa. E kiia ana no Ngati-Toa tera tangata.

Ko te whakamarama a Rere Nikitini na Matangi-hauroa tenei waiata mo Te Whatanui nui. Tera tetahi ope o Ngati-Raukawa i haere mai i Maungatautari, ko Te Mahunga te rangatira; a, ko etahi o nga rangatira ko Tupaea, ko Te Waru, ko Te Puke, ko te tini noa atu. I mate tenei ope i a Whanganui; ka patua a Te Mahunga, ka haria haeretia i roto o Whanganui, o Mangawhero, ka kainga. Ko Tupaea ma ka puritia hei herehere. Ka tae te rongo o te aitua nei ki a Te Whatanui, ka whakatika mai me tana ope. Ka ea i a Te Whatanui te mate o Te Mahunga; ka whakaorangia hoki era o nga rangatira, a Tupaea ma.

E ki ana a Te Taite i rongo ia ki a Tuku-tarewa, he kaumatua no Ngati-Kinohaku, o Ngati-Maniapoto, e korero ana i te tau 1905 na Pare-waikato tenei waiata no Waikato tera wahine he tangi mo Werohia, no Ngati-Wairangi (Ngati-Tuwharetoa) i mate ki Taupo. E ahua tahapa ana tenei ki te titiro iho he kore e marama, mehemea na Werohia o Taupo te waiata, ki te take i whakahuahua ke ai ki nga tangata o roto o te awa o Whanganui.